

מה היה אומר גראמשי על החזבאללה

להשתלבותה במבנה הקפיטליסטי של המדינה הלבנונית, כחלק בלתי-נפרד ממנגנוניה הכלכליים והשלטוניים. לנושא זה הוקדש ספרו של החוקר והפעיל הסורי-שוויצרי ז'וזף דאהר: "חיזבאללה – הכלכלה המדינית של מפלגת האל

הלבנונית", שראה אור ב-2017 בהוצאת "פלוטו" הבריטית. לדברי דאהר: "בחלוף הזמן, לשינויים החברתיים-כלכליים שחלו בשורות החיזבאללה היו השלכות על מנגנוני התנועה ועל מדיניותה; בקרב ראשי החיזבאללה התחולל מהפך, ופעילים שמקורם בבורגנות הזעירה הפכו מרכזיים ואפילו דחקו את אנשי הדת שצמחו על רקע עוני ומחסור. בהנהגת התנועה גברה ההשפעה של הבורגנות החדשה שזכתה בתמיכה כלכלית איראנית ובפירות השקעותיה הרבות של איראן בלבנון. אותם בורגנים הקימו חברות ותאגידים רבים ואף השתלטו על מוסדות פיננסיים ותיקים, כגון בנקים גדולים. גם השקעותיהם של שיעים עשירים הפועלים בחו"ל תרמו רבות לשילוב ההולך וגובר של החיזבאללה במסד הפוליטי ולמשקל הגדל של מגזר זה במשק הקפיטליסטי המקומי, תהליך המלווה גם בשחיתות".

עוד לדברי דאהר: "בהתנגדותה לתנועת הפועלים המאורגנת ולמאבקה המעמדי, חִקְרָה חיזבאללה ליתר הכוחות הפוליטיים השליטים ולמגזרים אחרים בקרב הבורגנות הלבנונית, כדי לשבור את הקונפדרציה הכללית של העובדים, ארגון ותיק מאוד. כך עלה בידי התנועה לאלף את הקונפדרציה כדי שתשרת את האינטרסים של בעלי ההון – בייחוד בסוגיית ההפרטה".

נ"ע

מחקר ועיון

עבד אלקאדר כנאענה
חזבאללה
והגמוניית המקאומה

הוצאת הספרים מאנגס של האוניברסיטה העברית פרסמה בשבוע שעבר את ספרו של ד"ר עבד אלקאדר כנאענה (אוניברסיטת תל-אביב), "חזבאללה והגמוניית המוקאומה". הספר אינו ניסיון לסכם את ההיסטוריה של חיזבאללה ואינו מתאר את כל הצמתים ההיסטוריים בהם עמד הארגון הלבנוני, אף על פי שהוא אכן דן בחלקם. המחבר בוחן את חיזבאללה במשקפיים תיאורטיים ופוליטיים שונים מאלה שחוקרים בעולם ובישראל רגילים להשתמש בהם.

כנאענה משתמש בכלים תיאורטיים שפיתח ההוגה המרקסיסטי אנטוניו גראמשי, שהיה ממייסדי המפלגה הקומוניסטית האיטלקית ומת בכלא הפאשיסטי, כדי להבין את התפתחות המערכת הפוליטית הלבנונית בכלל, ואת פרויקט ההתנגדות (מוקאומה) בפרט.

בעקבותיו גראמשי מנסה המחבר לבחון את ההתנגדות כנקודת מפגש בין הזרמים השונים הפועלים בלבנון ולתפוס את הפיכת ההתנגדות מפעולה צבאית להגמוניה הכוללת את כל צדדי החיים, ולא רק את התרבות במובנה הצר.

הספר שזור את ההתפתחות ההיסטורית של המערכת הפוליטית הלבנונית יחד עם ההתפתחות רבת השנים של המחשבה הפוליטית השיעית הרדיקלית במזרח התיכון כולו, בדגש בהשפעת המחשבה החילונית והמהפכנית השמאלית על המחשבה הרדיקלית השיעית בכלל, ועל זו של חיזבאללה בפרט.

בין השאר נסקרים בספר ה"מכניזמים ההגמוניים" השונים שבאמצעותם משליט חיזבאללה את ההגמוניה שלו על לבנון. לדברי כנאענה, הגמוניה זו היא תוצאה לא רק של כפייה בכוח, אלא בעיקר של השלטת שיח ההתנגדות בזירה הלבנונית בפרט, ובאזורית בכלל.

תנועת חיזבאללה עברה דרך ארוכה; מעמידה במרכז המאבק המזוין לשחרור אדמות לבנון מהכיבוש הישראלי ועד